

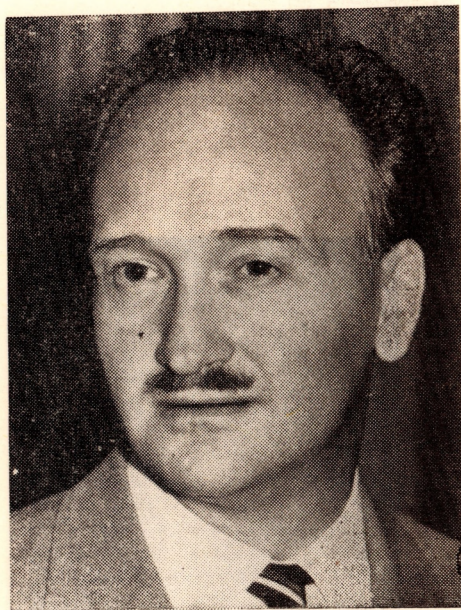
B 52. 118

Béni Béni

Bárany
Viski
Dalos

Katona József Színház Kecskemét 1964-65

**A
FIAM
NEM
A
LÁNYOM**

BÁRÁNY TAMÁS

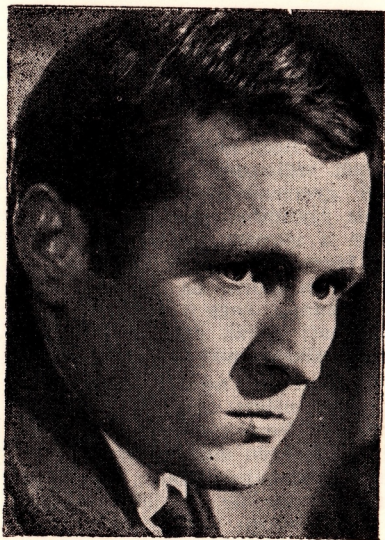
Talán soha ilyen nehezen, s ennyire szegyenkezve nem fogtam még íráshoz, mint most, amikor arra kértek, szóljak néhány szót Kecskemét városához fűző kapcsolataimról. De ha restellem is, hiába, be kell vallanom: nincsenek ilyen kapcsolataim. Egyetlen fakó gyermekkori emlékem őrzi Kecskemétet: tizenhárom éves koromban, Szegedről jövet, egyszer átszaladtam gépkocsin a városon. A tágas főtérre emlékszem még homályosan; harminc esztendeje mindig ez a fakuló kép pislan fel emlékezetemben, ha Kecskemétről hallok. Ezért is örülök annyira annak, hogy a Katona József színház bemutatja egy darabomat: ennek ürügyén módomban lesz alaposabban megismerkednem ezzel a híros várossal.

Most, hogy legnagyobb drámaírónk nevét leírtam, jut eszembe: némi családi kapcsolat mégis csak fűz Kecskeméthez, és éppen az ő személyén keresztül. Volt neki egy igen jó barátja s egyszemélyben nekem őszám: bizonyos Bárány Boldizsár nevű ügyvéd és literátus ember, aki arról volt nevezetes, hogy a rajongásig szerette a fejlődő magyar drámaírodalmat, s elvakult szeretetében nem átalotta számos szertelenül romantikus drámával benépesíteni képzelete s a pesti magyar színtársulat színpadát.

Ha a drámaírásban jeles sikerekkel nem dicsekedhetett is, egy dologért mégis őrzi nevét az irodalomtörténet: ő olvasta először barátja, és mind a jogtudományban, mind a színpad iránti rajongásban kenyeres pajtása drámáját. Nemcsak olvasta, részletes bírálatot is írt róla (a Bánk bán róla, 1814.) Bírálatát Katona megszívelte, és a drámát átdolgozta. Ha tehát nevezett őszám színműíróként nem volt is eredeti tehetség — mint dramaturg a legjelentősebbek közé tartozik irodalmunk történetében.

Kíváncsian várom, vajon az utódról, amikor vígjátékíróként először itt mutatkozik be, Kecskemét városa mit fog majd megállapítani?

GYEIKOR. TARTALAJ
96564
TARTALAJ

VILI **S**CHWETZ ANDRÁS

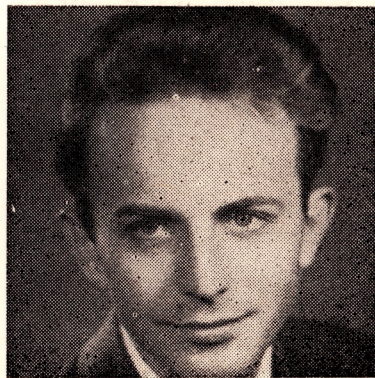

LILI **V**ETRÓ MARGIT

FERI **P**ATHÓ ISTVÁN

ÉVA **B**ALOGH RÓZSA

BÁRÁNY TAMÁS

ELSŐ

BEMUTATÓM

Lassan két évtizede, hogy egy mindenre elszánt kis színtársulat, amely egy óbudai kultúrházban tartotta előadásait, elhatározta, hogy színre viszi egy darabomat. Huszonöt éves voltam akkor, negyvenhét tavaszán, de a művet már esztendőik óta őriztem a fiókomban: huszonegy éves koromban írtam, egy kiadós szerelmi csalódás után. Miről ír egy huszonegy éves titkos drámaíró, különösen szerelmi bánatában? Természetesen a szerelemről. Természetesen a férfi és nő viszonyáról. S természetesen cselekmény nélkül. Hiszen húszévesen az ember elszánt újíto, s mélyen megveti az olyan ósdi fogásokat, mint cselekmény, drámai szituáció, jellembrázolás. Húszévesen általában meg akarjuk váltani a világot; húszévesen szószéknak szeretjük használni a színpadot. Ha hozzájutunk. Én hozzájutottam, mondom, a sors, és egy kétségbeesett, darab nélküli társulat kifürkészhetetlen akaratából.

A műről ezúttal csak annyit, hogy egy sokat látott, megfáradt bölcs rezignált szerelmi szentenciáit üvöltötte szét a világot jelentő deszkákról, a szombati premier mintegy kétszáz nézője előtt. Ha már modernség, legyen vastagon az, gondoltam, és ezt a címet adtam a darabnak: Színmű három felvonásban. Zárójelben: Színmű három felvonásban... (El ne felejtsem: a mű természetesen színházban játszódott, a kulisszák mögött — ahol különben életemben nem jártam —, egy próba folyamán. Az az érzésem, nem sokkal azelőtt láthattam Pirandellót...) No, de a cím igazában csak nekem tetszett, a társulat igazgatója nem lelkesedett oly egyértelműen a frappáns ötletért. Büszkén utalt ugyan arra, hogy ő is imádja a tiszta művészetet, viszont a közönséget sem veti meg, épp ezért drámám címét szelíd erőszakkal közönségszolgálatóbbra változtatta, emígyen: „A szerelem komédiája”. E címmel zajlott le tehát ez az ősbemutató — mai napig jószerint az egyetlen — Óbudán.

Az ember mindent csak egyszer csinálhat az életben; az én életemben is az volt az igazi premier, ott, az izgalomtól nyakig lucskosan, az óbudai kulisszák mögött — hiába értem meg azóta még vagy hat színházi bemutatót, tucatnyi rádiódarabot, még több televízió-adást, és egy filmpremiert. Emezeket lassan bepermetezi a feledés finom pora; amarra, a legelsőre, emlékszem, amíg élek.

A darab sorozatban ment (színházi nyelven: en suite) kétszer, szombaton és vasárnap. Szerzőségem hétfőn is megjelent, pontosan hét órakor, de feleségemen, rajtam és az ügybuzgó színészekén, valamint egy premierről elmaradt kritikuson kívül senki más nem volt ott; teremtettem lélek sem mutatkozott a pénztár előtt. Negyednyolc után a színházi titkár tapintatosan közölte, hogy az előadás elmarad, szíveskedjek átfáradni az irodába, hogy az anyagiakat elintézzük. Átfáradtam; s öt perc múlva a kezemben volt a két előadás szerzői tantiemje: huszonnégy forint.

Az épület túlsó oldalán vendéglő hívogatott, hangulatos kerthelyiséggel. Vonzóerejét nagyban növelte, hogy mint hírlett, annakidején Krúdy Gyula is gyakran volt vendége. Mi sem volt természetesebb tehát, hogy elfelé menet feleségemet gáláns gesztussal vacsorázni hívtam. Huszonnégy forintból — még fiatalka volt a forint! két ember parádésan megvacsorázhatott, sőt premiert ünneplő bor is kerülhetett az asztalra.

No, leültünk, körülöttünk a langyos májusvégi est varázsos hangulata; s lelki szemem előtt a beláthatatlan drámaírói lehetőségek: egy Moliere, egy Shakespeare, egy Ibsen útja! Mit számít, hogy most nem akadt néző? Bezzeg volt szombat—vasárnap! Még a függöny elé is kitapsoltak, — s feleségem eskü alatt vallotta, nemcsak a rokonság tapsolt! Tapsoltak a vadidegenek is!

A

cigány halkán játszott, s én hosszan értekeztem az étékfogóval. Életemben nem ettem ezelőtt idei libát — azóta sem! — de végre is egyszer elsőműves drámairó az ember, ez a liba-dolog meg már évek óta piszkálta az ínyem, így aztán rendeltem belőle két adagot, egy félliter zöldszilvával. Hamarosan tálaltak. S amíg az omlós hús feledhetetlen ízei, a szaporán kortyolt bor zamatával vegyülve szétolvadtak a számban, feleségem Molnár Ferenc színműírói jövődelmérő tájékoztattam. Három év óta most érzem először úgy, hogy szegény asszony talán mégsem rontotta el jóvátehetetlenül a sorsát, amikor hozzám kötötte. Kell-e mondanani, hogy ragyogó hangulatban voltam?

Ekkor felbukkant a kerthelyiség bejáratánál a színházi titkár. Szomorú arccal lépett be, de felderült, amint meglátott.

— De jó, hogy itt találom, Mester! (Azóta sem igen szólítottak így.) Megkímélt egy úttól, holnap fel kellett volna keressem. Ugyanis nagy baj van...

— Nő? — kérdeztem résztvevőn.

— Tudja, az a kis lépcső... szóval a feljáró, az a hordozható falépcső, amin a színészek a nézőtérrel felmentek a színpadra, meg vissza...

— Igen, igen — biccentettem. Hiszen formabontó darabomnak fontos kelléke volt ez a lépcső: úgy rángattam rajt le—fel a színészeket, mint a motolla. — És? Mi történt vele?

— Perényi vagy Tallós alatt eltört... illetve megrepedt, és előadás után szétesett. Most meg kell csináltatnunk, mert nem a társulaté, hanem a kaszinóé...

Hümmögtem, részvétellel. De végre is, mi közöm nekem ehhez?

— Már hívtunk is egy asztalost — nyelt egyet a titkár. — Húsz forintot kér a javításért.

Biccentettem. — Csináltassák meg.

A

titkár arca végképp elborult.

— De nincs rá pénz, Mester. A tagok ma végre kaptak gázsit, önnek is fizettünk tantiemet, és az igazgató itt áll egy vas nélkül... Azért arra gondoltunk, hogy esetleg önt kérjük meg... Mégis az ön darabjában történt... Ha nincs ez a le-feljárkálás, semmi baja nem esik a hágcsonak... Persze nem ezért kérjük, de nincs rá fedezet. Szóval, ha szíveskednék... Az egész társulat nagyon hálás lenne...

Mit csinálhat ilyenkor egy szerző? A zsebébe nyúl, a huszonnégy forintos tantiemből elvesz húszat, és átadja a színházi titkárnak, igaz? Én is ezt tettem. Sebj; végreddményben behozzák ezt a pénzt a további előadások... Öt—hat szombat—vasárnap van még nyárig!

Tudj' isten, a kedvem azért elfanyarodott, és intettem a fizetőnek. Huszonegy forintot tett ki a számla, borraavalóstud éppen huszonnégyet. Aztán felkerekedtünk, s mentünk. A kapuban a kezem nyújtottam a titkárnak.

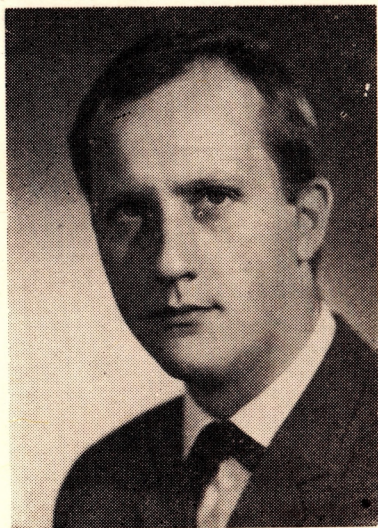
— Hát a viszontlátásra.

— Izé... — mondta a fiatalember zavartan —, el is felejtettem mondani: jövő szombaton már ne tessék kifáradni. A társulati ülés úgy határozott, hogy a darabot levesszük a színről... Felújítjuk a Csókos asszonyt.

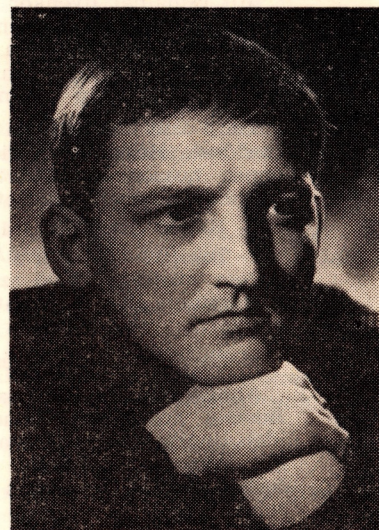
Megszorította kezem, és eltűnt az óbudai éjszakában.

Ahogy bandúkoltunk a villamos felé, kasszát csináltam. Bevételt huszonnégy, kiadás huszonnégy forint. Vagyis az idei libára magam hívtam meg magam, ezenkívül vendégül láttam a társulatot egy törött feljáró erejéig... Húsz forint tiszta ráfizetés; s mindez a nagyfene modernizmus miatt!

Azt hiszem, így lettem hagyománytisztelő író. Azóta sem kísérletezem formabontással.

KARMESTER **RÓNAI PAL**

RENDEZŐ **MÓNOS ATTILA**

A

tótumfaktum én vagyok
ebben a gyönyörű motelben!
A portás-sapkám úgy ragyog,
s négyfele pöröghet nyelvem,
hogy hauduju és bitte sehr,
nu szicsász, ah madmazel!

Mit szemmel tartok,
semmi nem vesz el!

A nagyvilágba vágytam én,
ám soha, sohasem volt pénzem!
És vízum kell, meg útlevél,
s jó az, ha van valami érdem.

Én érdemtelen rossz diák
nem mehettem most ki, hát
így hozzám helybe jó a nagyvilág!

Hotel Motel, Balatongyöngye:
aki okos, csak ide jön be!

Tihany, Füred, Győrök nem ily szép.

Hotel Motel: remek a plázs itt!

Derül, mulat, sohase ásít:

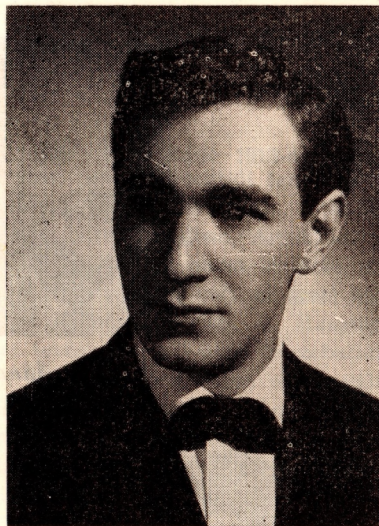
Amit kíván kap itt a vendég.

Átúszhatja a tavat,

lebegve, merengve soká a színén.

Ám hogyha gyorsan halad:

útjába akadhat könnyen egy szíren!

JÓZSA JÁNOS

Szalma Sándor

Borbíró Andrea

Kuppán Ferenc

Komlós József

Süle Géza

VISKI ANDRÁSRÓL

A FIAM NEM A LÁNYOM zeneszerzője 1912-ben született Békéscsabán. Zeneszerzést Siklós Alberttől tanult a Zeneakadémián, majd Torinóban Franco Alfantól. Tanulmányai után külföldön maradt, Olaszországban, Angliában élt 1936-ig. S a zenei mesterségnek alig van olyan területe, ahol Viski ne dolgozott volna. Rádió, színház volt az igazi területe — de hangszerelt, s volt bázongorista is. Hazatérve folytatta e sokoldalú zenei tevékenységet, de a felszabadulás után újra külföldre ment egy kis időre. Élete olyan változatos, hogy alig lehet állomásait követni: itthon Filmgyár, Hanglemezgár, zeneszerzés, koncertművek és könnyűzene, operettek és slágerek. Majd két esztendő Párizsban és Londonban — ahol a televízióban és rádióban dolgozott első-sorban. Most újabb külföldi meghívások teljesítése előtt áll. Legsikeresebb zenés darabjai — Váci utca, Juvenália, Kissasszonyok a magasban, Jegygyűrű a mellényzsebben — a fővárosi és az ország sok vidéki színházán kívül külföldön is elismerést szereztek Viski Andrásnak. A hangversenyek közönsége, illetve a rádió hallgatói zenekari műveivel is gyakran találkozhatnak, de slágerei is — Szél kergeti a felhőt, Szép lesz a holnap, Hiányzol még, Pesten és Budán, De csuda dolog ez a pénz, Kinyíltott egy rózsaszál — népszerűek. A fiam nem a lányom zenéje most a Katona József Színházból indul útnak — hogy öregbítse szerzője hírnevét.

BÁRÁNY TAMÁS 1922-ben született Budapesten. A pesti és a kolozsvári egyetemen jogot és bölcsészetet végzett. A Fővárosi Könyvtárban dolgozott. A felszabadulás után szerkesztette a Budapest c. folyóiratot, majd a Magvető könyvkiadó lektora volt. Már tizenöt éves korában megjelent egy verseskötete (Álomváros) — s ezt még két kötet vers követte. De igazi területe nem a líra, hanem a próza lett. 1954-ben József Attila díjjal tüntették ki. A közönség sokoldalú írónak ismerhette eddig is Bárány Tamást. Regényei kitűnő, ízléses és jóhumorú íróra vallanak, aki előszeretettel ír napjaink kérdéseiről és mindig telibetalál jellemeivel, konfliktusaival. De megismerhette mint filmíró, — Csigalépcső — és nagyszerű irodalmi paródiák szerzőjét — ... És így írunk mi — az Irodalmi Színpadról, Rádióból és Televízióból. Drámaíróként — eltekintve az első, óbudai bemutatkozástól — 1958-ban jelentkezett: A második kakasszó c. drámáját a Jókai Színház játszotta sikerrel.

BÁRÁNY TAMÁS MUNKÁI

Álomváros. Versek

Lassú nyár. Versek

Szélcsend. Regény

És megindulnak a hegyek. Regény.

Válj bennem verssé! Versek

Vasból való vár. Mesejáték

Farkasok. Ifjúsági regény

Fiatalok. Egyfelvonásos

Húsz év. Regény

Mihályka. Színmű

Rákóczi zászlai. Regény

Kormányválság Paránában. Regény

Csigalépcső. Regény

Sírás. Elbeszélések

Rettentő Misi. Ifjúsági regény

A második kakasszó. Dráma

Üzött vad. Regény

Apátlan nemzedék. Regény

A világ közepe. Mesejáték

Íratlan törvény. Regény

Kis ház a szigeten. Regény

A fiam nem a lányom. Kisregények

... És így írunk mi. Irodalmi paródiák

A mikor a hozomány még nagy divat volt — s tisztességes házasság elképzelhetetlen lett volna enélkül, a mamák boldogok voltak, ha hozomány nélkül is férjhez tudták adni lányaikat, de a fiukat úgy őrizték, mint valami kincset. Ma már sok minden megváltozott körülöttünk — de olyan mamák még bőven akadnak, akik a modern haladás bajnokai, ha lányukat hozomány nélkül is férjhez tudják adni, de egyszerre megváltoznak, ha fiuk kiszemelt menyasszonya nem hoz kelengyét, lakást, bútort a házhoz. Bárány Tamás vígjátéka egy ilyen mama körül bonyolítja a jól pergő és mindig derűs cselekményt. A történet a Balaton partján kezdődik, ahol Feri és Lili nemcsak kellemes két hetet tölt egy kedves motelban, de életük párját is megtalálják. A gyerekek örömmel mennek haza a mamához, mint menyasszony és vőlegény. S akkor egyszerre csak itt a baj. A mama örül lánya kedves, szimpatikus vőlegényének, de a szegény Évát, akinek nincs hozománya, nem ajánlja a fiának. De nem kell félteni a mai fiatalokat, kiharcolják a maguk boldogságát, s egy kedves félreértés folytán még hozomány is jut mind a két ifjú párnak — a mamától.

A **FIAM**

NEM A LÁNYOM

Ezért a percért érdemes volt élni!
 Ma este végre megtaláltalak.
 Ezért a percért odaadnék mindent,
 még az se baj, hogy oly gyorsan elszaladt.
 Sok év követhet egy rövid percet,
 futhat a mámoros, boldog idő.
 De él bennünk az a csillagfényes éjszaka,
 mély szava egyre csak nő!
 Ezért a percért érdemes volt élni!
 De jó, hogy végre megtaláltalak.
 Sohase múlik, sose foszlik szét:
 ez a perc, amely mindig megmarad!
 Jöhet a tél
 hidege ránk:
 te vagy a napfény,
 te vagy a láng!
 Símogat szép szemed mosolya, ha rám hull —
 szelíd a kéz, mely a kezem fogja már.
 Símogató
 szelíd szó:
 mindig csak együtt,
 így lenne jó!...

Ugy hív a Balaton partja,
 hol nő a fogas, a harcsa—
 És nő a fekete
 méla kecsge
 s él a remete—
 rák.
 Úgy vár a tihanyi visszhang,
 hol néha valaki rikkant.
 S a szó ha eleven,
 mint a szerelem
 száll az egeken
 át!
 Újra visszajöttünk:
 utak pora mögöttünk!
 Mind a vágyunk, mind az álmunk
 már a Balatoné!
 A szánkon fakad a bordal,
 ha vár a Badacsonyi borral.
 Mert kell a nedűje,
 kell a derűje.
 S bárki kapatos,
 szónk ha akadoz—
 nem, sohasem elég!
 Itt élni gyönyörűség!
 Száll szelíden a szellő,
 lebben a parton a nád.
 Szép hattyú fönn a felhő:
 nézi a vízben magát.
 Mély balatoni égből
 fürdik a kékvízű tó.
 Messzire tovasuhan éppen
 sok hőszerű vitorlášhajó.
 Itt van az igazi nagy éden—
 ó hallali, hallali-hó!

BÁRANY TAMÁS

A FIAM NEM A LÁNYOM

Zenés vígjáték 3 felvonásban

Zenéjét szerezte: VISKI ANDRÁS

Verseket írta: DALOS LÁSZLÓ

Szereplők:

Mama	MOJZES MÁRIA
Karcsi bácsi	KOMLÓS JÓZSEF
Feri	PATHÓ ISTVÁN
Éva	BALOGH RÓZSA
Vili	SCHWETZ ANDRÁS
Lili	VETRÓ MARGIT
Füge Jani	JÓZSA JÁNOS
Após	SZALMA SÁNDOR
Anyós	BORBIRÓ ANDREA
Korompai	SÜLE GÉZA
Portás	KUPPÁN FERENC
Egy nő	GALAMBOS RIKA

Díszlettervező: CSINÁDY ISTVÁN
Jászai-díjas

Jelmeztervező: MÁRTON ALADÁR

Koreográfia: BORBIRÓ ANDREA

Karmester: RÓNAI PÁL

Rendező: MÓNOS ATTILA

ELŐKÉSZÜLETBEN

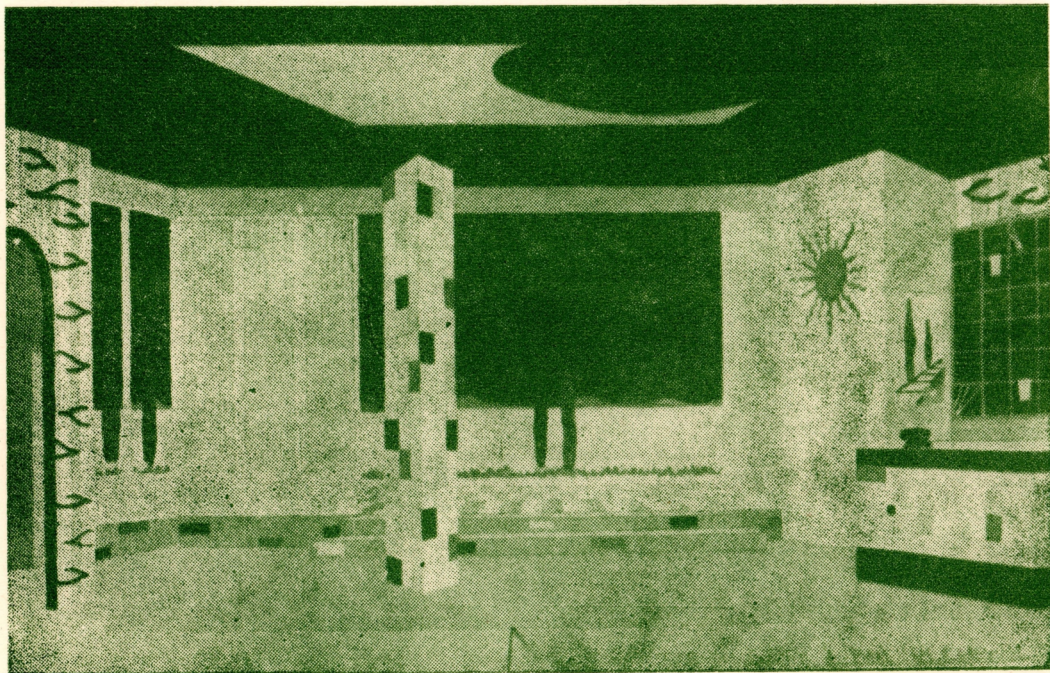
Shakespeare

*A
MAKRANCOS
HÖLGY*

vígjáték

Bemutató május 28-án

1971 AUG

Csinády István díszletterve „A fiam nem a lányom” c. zenés vígjátékhoz.

Ára: 2,— Ft

Szerkeszti: Siklós Olga
Felelős kiadó: Nádasdy Ferencné

65. 1967 BNYV Kecskemét